

Publicatie van het CSLK met toestemming van de auteur

www.cslk.nl

Vak :Sociale leer van de Kerk
Code :B.IV.3.
Credits :3 EC
Variant :Minor
Jaar :III
Docent :Prof. Dr. G.J.M. van Wissen.
Student :E. Ligthart.

Datum uitgifte :28-05-2011
Datum inlevering :18-06-2011

Het onderwerp van dit werkstuk is:

“Subsidiariteit”

Subsidiariteit in de westerse wereld en in een zich snel ontwikkelend land als China.

Dit werkstuk wil een weergave zijn van wat, vanuit het gezichtspunt van de Sociale leer van de Kerk, wordt bedoeld met Subsidiariteit in samenhang met Solidariteit. Een weergave van hoe dat zich afspeelt of zich zou moeten afspelen in de westerse wereld en van mijn persoonlijke ervaring hoe Subsidiariteit in China soms gestalte krijgt.

Om het over Subsidiariteit te kunnen hebben is het van belang allereerst de principes van de Sociale leer van de Kerk te kennen. Zij vormen namelijk het echte hart van de katholieke sociale leer, of anders gezegd, de waardigheid van de menselijke persoon.

De mens is door God geschapen, naar Zijn beeld en gelijkenis. Door die relatie tussen mens en God zien we de relationele en sociale dimensie van de menselijke natuur. De mens is een sociaal wezen en God schiep derhalve menselijke wezens: “man en vrouw schiep Hij hen”. Gen.2. De man en de vrouw hebben dezelfde waardigheid, ze verdienen dezelfde eerbied en zijn gelijkwaardig. Ze zijn in verscheidenheid beeld van God, maar meer nog, omdat de dynamiek van wederkerigheid die het “wij” van het menselijk echtpaar bezielt, beeld van God is. Het menselijk verbond van eenheid van de mens, wordt in de bijbel voorgesteld als een beeld van het verbond van God met de mensen:

Ef.5, 32; “Dit mysterie is groot-en ik betrek het op Christus en de kerk. Maar ook voor elk van u geldt dat ieder zijn vrouw moet liefhebben als zichzelf, en dat een vrouw ontzag moet hebben voor haar man”.

Het verbond gaat zelfs zover dat ook man en vrouw deelnemen aan Gods scheppingsact.

Gen.1, 28: “Hij zegende hen en zei tegen hen: Wees vruchtbaar en wordt talrijk, bevolk de aarde en breng haar onder je gezag: heers over de vissen van de zee, over de vogels van de hemel, en over alle dieren die op de aarde rondkruipen”.

De waardigheid van de menselijke persoon is vanuit de boodschap van de bijbel voor de Sociale leer van de kerk belangrijk geworden. Mede vanwege het feit dat in de geschiedenis van de mens veel negatieve opvattingen over de mens bestonden. Ook in de huidige geschiedenis worden mensen of groepen van mensen negatief weggezet en wordt daardoor de waardigheid van de mens verduisterd.

De menselijke waardigheid vormt dus de basis voor alle andere principes en de inhoud van de sociale leer van de kerk n.l.:

A -het principe van het algemeen welzijn.

B -het principe van de subsidiariteit.

C -het principe van de solidariteit.

Deze principes komen uit de boodschap van het Evangelie, samengevat in het hoogste gebod van de liefde tot God en tot de naaste.

In de loop van de geschiedenis heeft de kerk nagedacht, met de hulp van de H. Geest, binnen de geloofstradities, over dit onderwerp en ze is in staat geweest fundament en vorm te geven aan de bovenstaande principes en een antwoord te formuleren op de vragen van de tijd en de ontwikkelingen in het sociale leven van de mens.

De menselijke waardigheid werd door paus Johannes Paulus II in 1991 in zijn encycliek "Centesimus Annus" (CA) ook aan de orde gesteld. Deze encycliek werd geschreven ter gelegenheid van de honderdste verjaardag van de encycliek "Rerum Novarum" (1891) van paus Leo XIII. Paus Johannes Paulus II komt in de encycliek CA hierop terug. Paus Leo XIII trachtte licht te werpen op het conflict dat geschapen was tussen kapitaal en arbeid. Hij bevestigde de fundamentele rechten van de arbeiders. Het ging om de waardigheid van de arbeiders als zodanig en meer specifiek om de waardigheid van de arbeid welke omschreven wordt als "de inspanning om die goederen te verwerven, welke noodzakelijk zijn voor de verschillende levensbehoeften, allereerst voor de instandhouding van het leven zelf. De rijkdom van de Staat komt voort uit de werkzaamheid en de inspanning van de arbeider. (CA6).

Men moet zich dus inspannen, en dat doet men te weinig, voor de bescherming van de morele waarden voor een authentieke menselijke ecologie. De mens heeft niet alleen de aarde gekregen om haar te gebruiken en haar te eerbiedigen, maar de mens is ook aan zichzelf gegeven door God en hij moet daarom de natuurlijke en zedelijke structuur respecteren die hij heeft gekregen.

De mens heeft van God de waardigheid gekregen en daarmee het vermogen om de maatschappij en de arbeid te ordenen naar waarheid en het goede (CA38).

De principes van de Sociale leer van de Kerk moeten worden gewaardeerd in hun eenheid, verwevenheid en articulatie. Deze principes horen bij elkaar en kunnen niet los van elkaar worden gezien. Zij geven de mogelijke wegen aan om een goed en authentiek vernieuwd leven op te bouwen.

Zoals geschreven, is het principe van het **Algemeen welzijn (A)**, een belangrijke basis in de Sociale leer van de Kerk.

De algemeen aanvaarde betekenis van "het algemeen welzijn" wil zeggen: Het totaal van die sociale voorwaarden, waardoor zowel groepen als individuen hun eigen volmaaktheid vollediger en vlugger kunnen bereiken. In RN, deel 2, art.2 werd het al als volgt omschreven: "Reeds door de geest van zijn wetgeving en bestuur zorgt de staat voor het algemeen welzijn.

Zijn zorg strekke zich uit tot alle burgers zonder uitzondering en speciaal tot de arbeiders”. Ook in GS 26 wordt hierop de nadruk gelegd: “Elke groepering moet rekening houden met de belangen en gewettigde strevingen van andere groeperingen, ja ook met het algemeen welzijn van de gehele mensen familie”. Wat dat laatste betreft wordt verwezen naar de encycliek “Mater et Magistra” (MM) van paus Johannes XXIII van 15 mei 1961 met als titel: “Moderne ontwikkeling van het sociale leven en de christelijke beginselen”.

Het is dus niet zo dat het algemeen welzijn ontstaat als ieder individu zijn eigen welzijn heeft bereikt en men daaruit concludeert dat dan ook het algemeen welzijn is bereikt.

Het belangrijkste van ieder individu is te streven naar eerst het algemeen welzijn en daarin het bevorderen van zijn eigen welzijn. Iedereen, alle leden van de maatschappij, is dus verplicht, binnen zijn/haar mogelijkheden mee te werken aan het ontwikkelen en het in stand houden van dit welzijn.

Ook de staat speelt hierin een grote rol. De regering van een land heeft de plicht de belangen van alle burgers en groeperingen op een rechtvaardige manier te harmoniseren. Meestal beslist een meerderheid, maar de meerderheid dient ook rekening te houden met het welzijn van de minderheid.

Bij God is het ultieme doel het algemeen welzijn van heel de schepping. De mens bereikt dat door zijn geloof in de opstanding, het Pasen van Jezus. Bij en in Jezus begint de persoonlijke en collectieve inspanning om de menselijke bestaansconditie te verheffen. Dankzij Jezus, en door Hem en voor Hem worden wij in staat gesteld om het algemeen welzijn tot vervulling te brengen.

Een tweede belangrijk onderdeel van de Sociale leer van de Kerk is het principe van de **Subsidiariteit (B)**.

Het subsidiariteitsbeginsel wordt in het Nederlands woordenboek uitgelegd als “het beginsel dat een centraal gezag zich niet mag bemoeien met zaken die beter op een lager niveau geregeld kunnen worden.

Quadragesimo anno (Latijn voor *Veertig jaar later*) is een sociale encycliek, geschreven door paus Pius XI. De encycliek verscheen in 1931, veertig jaar na de eerste sociale encycliek *Rerum Novarum* in 1891. Deze encycliek is een aanpassing van de sociale leer van de katholieke kerk naar de nieuwe maatschappelijke situatie. De maatschappelijke context was grondig gewijzigd, massale armoede en werkloosheid heersten als gevolg van de ineenstorting van de beurs in New York in oktober 1929. Daarnaast waren de politieke stromingen veranderd, het socialisme had zich afgesplitst van het communisme. In deze encycliek wordt er gezocht naar een alternatief voor het socialisme terwijl men bleef streven naar sociale rechtvaardigheid, de rechtvaardige verdeling van goederen en arbeidsloon.

In deze encycliek wordt het subsidiariteitsbeginsel voorgesteld als een uiterst belangrijk grondbeginsel van de sociale wijsbegeerte, maar ook datgene wat de individuen op eigen initiatief en door eigen kracht kunnen presteren hen niet ontnomen en aan de gemeenschap opgedragen mag worden.

Ook is het zo dat het gene dat door een kleinere gemeenschap gedaan kan worden, hen niet ontnomen moet worden om het door een in hogere rangorde staande gemeenschap te laten uitvoeren.

Het subsidiariteitbeginsel gaat er dus van uit dat de mens allereerst zelf zijn verantwoordelijkheid draagt en, daar waar dat voor een bepaald deel niet kan, mag hij rekenen

op aanvullende voorzieningen en stimulerende maatregelen om zijn doel of opdracht te verwezenlijken zonder hem daarvan uit te sluiten.

De rol van de Staat is hierbij belangrijk. Die rol van de Staat, van een hogere rangorde, moet een houding aannemen van hulp (subsidium). Die hulp moet ondersteunend zijn, de ontwikkeling van het individu of de gemeenschap stimuleren en niet het volledig overnemen van de activiteiten van de hulpvrager. Als het individu of de gemeenschap weer voor zichzelf kan zorgen dan moet de Staat zich terugtrekken.

In economisch opzicht dient de Staat activiteiten van ondernemingen te begeleiden en voorwaarden te scheppen die de werkgelegenheid stimuleren en tot op zekere hoogte garanderen. Zeker in tijden van crisis.

Zoals reeds werd weergegeven in Centesimus Annus:

“De staat heeft verder het recht om in te grijpen zoals bijzondere belemmeringen scheppen voor de ontwikkeling. Maar behalve deze taken van harmonisatie en leiding van de ontwikkeling kan hij ook *taken van aanvulling* in uitzonderlijke situaties vervullen, wanneer maatschappelijke sectoren of ondernemingsstelsels ongeschikt zijn voor hun taak omdat zij te zwak of in opbouw zijn. Dergelijke aanvullende ingrepen, die gerechtvaardigd worden door dringende redenen welke verband houden met het algemeen welzijn, moeten zo mogelijk van beperkte duur zijn teneinde niet blijvend aan genoemde sectoren en ondernemingsstelsels de bevoegdheden te ontnemen, die hun toe komen, en de omvang van de tussenkomst van de staat niet buitensporig uit te breiden op een wijze die schadelijk is zowel voor de economische als voor de burgerlijke vrijheid “. (CA48).

Een voorbeeld hiervan is de economische crisis in de jaren 2008-2009 en gedeeltelijk in 2010. Vele bedrijven zagen hun afzet drastisch krimpen, waardoor er gedurende een vrij lange periode niet voldoende werk was voor iedereen. In Nederland werd het begrip *werktijdverkorting* toegepast. Onder bepaalde voorwaarden konden bedrijven financiële compensatie krijgen voor de niet gewerkte uren. Mensen werden niet ontslagen, maar werkten bijvoorbeeld slechts vier dagen per week in plaats van 5 dagen of zelfs nog minder. Men was dan niet vrij, maar moest verplicht cursussen volgen om het niveau van kennis van de werknemers te verhogen. Immers als de crisis voorbij zou zijn zouden de mensen breder inzetbaar zijn voor het bedrijf. Deze maatregel werd in overleg met de vakverenigingen en het ministerie van social zaken (minister Donner) vastgesteld en uitgevoerd. Veel Europese landen hebben dit voorbeeld overgenomen.

Arbeidstijd, arbeidsduurverkorting was dus een tijdelijke hulp maatregel van de overheid in afwachting van betere tijden. De maximale duur van deze regeling was 26 weken met een mogelijke verlenging. Voor veel bedrijven heeft het inderdaad een periode van te weinig werk kunnen overbruggen. De kosten van cursussen en de mindere inkomsten hadden echter voor veel bedrijven toch negatieve gevolgen. Na de periode van werktijdverkorting trok de marktsituatie niet dusdanig aan dat het niveau van voor de crisis werd gehaald. Vele bedrijven moesten derhalve inkrimpen en toch mensen ontslaan. Veel bedrijven, met name in de bouwsector zijn failliet gegaan, omdat veel nieuwbouw projecten die op stapel stonden niet zijn uitgevoerd waardoor er voor die bouwondernemingen geen werk meer was en de vooruitzichten waren zodanig slecht dat er ook geen gebruik meer gemaakt kon worden van de arbeidsduur verkortings regeling. Het gevolg was ontslag voor velen. Sommigen lieten zich omscholen voor een ander beroep dat betere kansen bood op de arbeidsmarkt, anderen begonnen voor zichzelf.

In alle gevallen van subsidiariteit moet het een tijdelijk karakter in zich dragen om te voorkomen dat persoonlijke initiatieven en de mogelijkheden van gemeenschappen door een voortdurende subsidiariteit teniet worden gedaan.

Een gevolg van subsidiariteit is de *participatie*. Hierin doet de burger als persoon of als gemeenschap een bijdrage aan het culturele, economische, politieke en sociale leven van de totale gemeenschap waar hij bij hoort. Het hoort tot ieders plicht en verantwoordelijkheid en moet gericht zijn op het algemeen welzijn.

Tijdens Vat.II is dit ook vastgelegd in de Pastorale Constitutie Gaudium et spes, paragraaf 75: "De medewerking van allen in het openbare leven". Bijvoorbeeld: "het deelnemen aan zowel het vaststellen van de rechtsfundamenten van de Staat, als het Staatsbestuur en het bepalen van de eigen werksfeer en grenzen van de officiële instellingen, tenslotte ook aan de verkiezing van het rechtscollege", enz.

Het moet ook worden aangemoedigd om de minst bedeeden er voldoende bij te betrekken. Tevens moeten, door afwisseling van politieke leiders, de mogelijke privileges die kunnen ontstaan bij het langdurig de leiding hebben van een organisatie of zelfs een land, worden vermeden. Een open en transparante controle is noodzakelijk.

Een mooi voorbeeld hiervan is de situatie in de landen rond de Middellandse zee en dan met name aan de Afrikaanse zijde. Van Egypte tot Libië en van Marokko tot Syrië. Deze landen worden bestuurd door "leiders" die alle macht naar zich toe hebben getrokken en dit al gedurende dertig tot veertig jaar. Het volk komt in opstand en eist democratie, wil nieuwe leiders en medezeggenschap voor het volk. Een dergelijke omwenteling gaat gepaard met vele slachtoffers, opstand van voor- en tegenstanders van het zittende regime. Het algemeen welzijn is slechts voor enkelen weggelegd.

Als de participatie van het volk goed is geregeld, dan is het meteen een van de pijlers van de democratie en een belangrijke garantie voor het voortbestaan van het democratie systeem.

In de encyciek CA werd al geschreven dat elke democratie participatief moet zijn, dat wil zeggen transparant. De gemeenschap die de bestuurders heeft gekozen moet breed worden geïnformeerd. In landen met een totalitair of ondemocratisch regime wordt in hoge mate het fundamentele recht op participatie aan het openbare leven en het openbare bestuur verworpen. Het wordt gezien als een bedreiging van de Staat zelf. Hierdoor wordt het deelnemen van de burger aan het sociale en politieke leven feitelijk onmogelijk gemaakt.

In de voormalige Oostblok landen was een dergelijk systeem, het communistische systeem, de normaalste zaak van de wereld. Ook nu is een dergelijk systeem in een aantal Russische republieken gangbaar: Een sterke leider, zeg maar dictator, die alles bepaalt, zelfs de verkiezing van zichzelf, geen persvrijheid toestaat, tegenstanders die uit de weg worden geruimd of via oneerlijke processen voor jaren worden opgesloten in werkkampen.

De basis van de katholieke Social leer, personaliteit, solidariteit en subsidiariteit is hier ver te zoeken. Immers aan de basis van deze kernbegrippen staat het Bijbelse mensbeeld dat we lezen in Gen. 1,27: "De mens is beeld en gelijkenis van God", en de mens is het hoogtepunt van Zijn schepping. (GS 12).

Naast het principe van de subsidiariteit heeft de Sociale leer van de Kerk de boodschap van de **Solidariteit (C)**.

Solidariteit heeft een diepe band met het *Algemeen Welzijn*, tussen solidariteit en de universele bestemming van goederen, tussen solidariteit en gelijkheid tussen mensen en volken, tussen solidariteit en de vrede in de wereld.

Solidariteit behoort tot de sociale natuur van de mens en het belicht de gelijkheid van iedereen in waardigheid en rechten. Hieruit komt de gemeenschappelijke weg voort van individuen en volken naar eenheid.

De tegenwoordige snelle communicatie- en informatie mogelijkheden maken het ons mogelijk om snel relaties op te bouwen. Face-book, twitter, zijn de meest recente zogenaamde sociale media. Daarmee kunnen er snelle contacten ontstaan. Ook tussen ontwikkelde landen en ontwikkelingslanden, waarbij het risico ontstaat van grote ongelijkheden in de ontwikkelingslanden. In dergelijke landen zijn het immers vaak enkelingen die de ontwikkeling van de snelle communicatie mogelijkheden hebben meegemaakt.

Door een betere opleiding stijgen ze financieel ver uit boven de rest die achterblijft, omdat ze de mogelijkheden niet hebben gehad. Gevolg kan zijn uitbuiting, onderdrukking en corruptie. Vele landen in Afrika en Zuid Amerika hebben hiermee te maken.

Het streven naar een ethisch, sociale solidariteit, zoals de Sociale leer van de Kerk die nastreeft is niet of nauwelijks aanwezig.

De solidariteit uit zich in twee complementaire vormen:

-het sociale principe,

-de morele deugd.

De waarde van het sociaal principe is dat hierdoor de ordening van instanties, in de brede zin van het woord, wordt bepaald. De ordening van gemeenschappen, van landen, heeft vaak een afwijzende houding ten opzichte van elkaar, of, zoals het in de Sociale leer van de Kerk ook wel wordt genoemd: "zondige structuren".

Deze zondige structuren moeten echter ongedaan worden gemaakt en worden omgevormd tot structuren van solidariteit. Zo kan solidariteit in werkelijkheid een morele deugd worden als mensen, gemeenschappen zich daadwerkelijk inzetten voor het algemeen welzijn waardoor rechtvaardigheid ontstaat. Pas dan ontstaat de bereidheid van ieder individu en van iedere gemeenschap zoals Lucas het verwoordt in Lc. 22,26: "De belangrijkste van jullie moet de minste worden en de leider de dienaar". Pas dan ontstaat er een diepe verbondenheid tussen solidariteit en algemeen welzijn, tussen verdeling van goederen, en het voedsel dat beschikbaar is in de wereld. Pas dan ontstaat er echte solidariteit en vrede in de wereld.

Paus Johannes Paulus II schreef er over in zijn zevende encycliek van 30-12-1987, *Sollicitudo Rei Socialis*, de ontwikkeling van de mens en de samenleving.

In het internationale jaar van de daklozen roept hij op om mensen een dak boven hun hoofd te geven om ze de mogelijkheid te geven zich verder te ontwikkelen.

Andere zaken die de vrede in de wereld verder kunnen brengen zijn het vinden van oplossingen voor de werkloosheid, en de enorme schuldenlast die ontwikkelingslanden hebben aan de rijke landen. Gevolg daarvan is een grote afhankelijkheid van ontwikkelingslanden en een oplopende achterstand in de eigen ontwikkeling. Hun vrijheid wordt beknot door de regels en voorwaarden die de rijke landen hen opleggen. Vandaar dat de Sociale leer spreekt over schuldenaars.

De mens, de gemeenschappen moeten zich beter bewust worden dat ze schuldenaars zijn van de voorwaarden die het menselijk bestaan leefbaar maken, van alles wat de mens heeft voortgebracht aan cultuur en technologische kennis. Dat moet in solidariteit met anderen worden gedeeld en door subsidiariteit moeten mensen en gemeenschappen op weg worden geholpen totdat ze de wegen van verdere ontwikkeling zelf kunnen bewandelen.

Om een betere wereld te bewerkstelligen moet de mens dus solidair zijn met de overige mensen.

Jezus is ons grote voorbeeld hierin. Hij was solidair met de gehele mensheid, Hij ging zelfs zover tot aan de dood op het kruis. In Hem kunnen we het grootste teken van liefde herkennen. Hij gaat met zijn volk op weg vanuit Egypte naar het Beloofde land, schenkt hen hoop, maar ook genade als ze een terugval hebben. Het is aan ons dat beeld van God, waar wij naar geschapen zijn, in praktijk te brengen. Ook wij moeten bereid zijn om offers te brengen om in solidariteit vrede onder de mensen te realiseren.

Positief is dat velen zich met woord en daad inzetten voor de medemens zonder zich al te zeer te bekommeren om de gevolgen voor eigen leven; bijvoorbeeld missionarissen (uitstervend ras ?) en ontwikkelingswerkers.

Aan de andere kant mensen van de ja-maar cultuur. Welke gevolgen hebben de maatregelen van de regering of van de gemeente voor mij persoonlijk? En hoe denken de beleidsbepalers in de diverse politieke partijen en ministeries alsmede de beslissers over soms verre gaande maatregelen voor grote groepen van de bevolking met name voor de mensen aan de onderkant van de samenleving? Realiseren ze zich wat de gevolgen zijn in het kader van subsidiariteit en solidariteit?

In vele gevallen zullen de uitgangspunten van de Sociale leer van de Kerk op de achtergrond verdwijnen. Op de voorgrond speelt de economie en de kosten die de zwakken in de samenleving, geestelijk zowel als lichamelijk met zich meebrengen een grote rol. Dat blijft dagelijks nieuws.

Neem alleen al vandaag de dag de discussie over het Persoons Gebonden Budget (PGB). De kosten van dit vrije jonge systeem rijzen de pan uit. Alle bedachte budgetten worden overschreden en daardoor wordt het PGB vervangen door een ander systeem dat als uitgangspunt heeft om de kosten beter in de hand te houden en dat er strikter naar de diverse uitgaven gekeken zal gaan worden. Wat men zelf kan of eventueel op kan lossen met mantelzorg of in het gezin, dat zal niet meer worden vergoed.

De angst voor de gevolgen klinkt iedere dag luider. Natuurlijk zal er door sommigen misbruik van de PGB regeling zijn gemaakt. Maar als het uitgangspunt is dat zieken, zwakken ook een menswaardig bestaan moeten hebben, deel moeten kunnen hebben aan het algemeen welzijn, dan zal solidariteit en subsidiariteit de boventoon moeten voeren en zal de boodschap van Jezus Christus, "zijn leven geven voor zijn broeder" met steeds grotere letters geschreven moeten worden.

Het laatste deel van dit werkstuk wil ik schrijven over subsidiariteit en solidariteit in China.

In de laatste tien jaar van mijn werkzaam leven (tot 1-1-2010) als senior inkoper van een metaal verwerkend bedrijf in Heerhugowaard, heb ik vele malen China bezocht om daar producten te laten maken en naar Nederland te laten verschepen. In 1999 zijn de eerste contacten gelegd. Een aantal aspecten in het leggen van die contacten speelden daarin een belangrijke rol. Er moest een relatie van vertrouwen groeien. Dat kan alleen door heel veel geduld met elkaar te hebben en respect voor elkaars zienswijze op het gebied van techniek,

van politiek en op het gebied van sociale verhoudingen. Ook moeten afspraken worden nagekomen.

In heel veel zaken moest meerdere malen worden uitgelegd, met name technische details, waar stalen onderdelen aan moesten voldoen. Uitleggen waar en hoe het werd toegepast met de bijbehorende eisen oogste veel begrip. Pas na een jaar werden de eerste duizenden producten per zee container in Rotterdam afgeleverd nadat ze in de fabrieken (twee leveranciers) in China door een extern keuringsbedrijf waren gecontroleerd en van de juiste papieren waren voorzien.

Drijfveer voor ons bedrijf om in China te kopen was de prijs van de producten en de haalbare kwaliteit. Via een ander bedrijf was daar uitvoerig onderzoek naar gedaan en was het risico aanvaardbaar, de kwaliteit moest echter op een hoger plan worden gebracht. Bovendien moest, en dat was de opdracht, de eindprijs van ons product (industriële overhead deuren) lager worden vanwege de steeds toenemende concurrentie.

Om het kwaliteitsbegrip op een hoger plan te krijgen, kwamen de begrippen subsidiariteit en solidariteit om de hoek kijken. De vraag hierover werd aan de twee vergelijkbare bedrijven gesteld:

1. Wilde men solidair zijn met ons om de kwaliteit van de werknemers en de door hen gemaakte producten op een hoger niveau te brengen?
2. Was men bereid het beginsel van subsidiariteit toe te passen op de eigen werknemers?

Dit alles was een onderdeel van het contract dat we met deze twee bedrijven hebben afgesloten en in de paragraaf “sustainability” (duurzaam) werd verwoord.

Dit was volkomen nieuw voor deze bedrijven, maar ze zagen ook wel de voordelen.

Enkele onderdelen uit de overeenkomst:

-*Veilig werken.* Machines moesten worden beveiligd en de mensen moesten worden voorzien van gehoorbescherming en veiligheidsschoenen. Dit was een minimum eis.

-*Scholing.* De werknemers moesten een gerichte opleiding kunnen volgen. Velen waren zo van de straat geplukt en daardoor werden er veel fouten gemaakt, waardoor er veel materiaal uitval en er minder producten gemaakt werden per Kg staal. Bovendien werden de werknemers hiervoor gekort op hun loon.

Deze maatregelen kosten in eerste instantie een investering, maar later leverde dat veiliger werken op en meer product per tijdseenheid.

De afspraak was dat we als afnemer gedurende een periode van 6 maanden niet de lagere prijs zouden betalen maar dat de directie van de twee Chinese bedrijven het geld zou investeren in de genoemde punten. Dit heeft heel wat overredingskracht gekost, bezoektijd en het uitdiepen van sociale contacten. Uiteindelijk was men overtuigd en later zelfs blij en trots want door deze acties en nog andere verbeteringen in het productie proces werden ze een gecertificeerd bedrijf hetgeen nog meer buitenlandse klanten aantrok.

Voor ons bedrijf gold in het tweede halve jaar een lagere prijs op basis van meer productie per tijdseenheid en minder uitval.

Wij hadden ze op gang geholpen met een beter productie proces en beide hadden we financieel voordeel.

Een ander punt was de huisvesting van het personeel. Ze woonden in armzalige flatjes direct naast het fabrieksterrein, eigendom van de directeur. 12 man op één kamer in stapelbedden. Als ze niet werkten dronken ze zelfgestookte jenever met alle gevolgen van dien. Ze gingen

vaak slechts twee keer per jaar naar huis, want veel arbeiders woonden duizenden kilometers reizen naar het binnenland. Ons voorstel was daar verbetering in aan te brengen, omdat door bovengenoemde omstandigheden het ziekteverzuim erg hoog was. Je kunt dan blijven opleiden, maar als je mensen ontslaat vanwege het ziekteverzuim dan lost dat niets op.

Van het loon werd een deel ingehouden door het bedrijf en op een spaarrekening gezet. Een soort spaarloonregeling zoals wij die kennen. Dit spaarloon mocht alleen worden ingezet als aanbetaling voor het kopen van een huis. Voordeel was dat met genoeg geld had voor het dagelijks onderhoud en het overige geld niet werd omgezet in drank.

Zo hebben we als westers bedrijf, met allerlei sociale regelingen die soms raken aan de Sociale leer van Kerk, dit ook getracht voor elkaar te krijgen bij enkele leveranciers in China. Uiteraard is het, in een communistisch geleid land waar nog veel onderdrukking is, ook van christelijke kerken, niet volledig geslaagd. Maar toch kun je met kleine stapjes voorwaarts wat bereiken. De aanhouder wint.

Gebruikte literatuur:

- De nieuwe Bijbelvertaling, 1^e druk 2004.
- RN, *Rerum Novarum*, Encycliek van Leo XIII 1891.
- CA, *Centesimus Annus*, Encycliek van Johannes Paulus II 1991.
- GS, Tweede Vaticaans Concilie, Pastorale Constitutie *Gaudium et spes*.
- MM, *Mater et Magistra*, Encycliek van Johannes XXIII 1961.
- QA, *Quadragesimo anno*, Encycliek van Pius XI 1931.
- SRS, *Sollicitudo Rei Socialis* Encycliek van Johannes Paulus II 1987,